

Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра загального мовознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
В.о. декана
філологічного факультету
доц. Р.О.Крохмальний

“30” серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ МОВИ

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
спеціалізації	<u>035.035 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська</u> <u>035.036 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька</u> <u>035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська</u> <u>035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська</u>
факультет	<u>філологічний</u>

Львів – 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія мови» для студентів I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізаціями 035.035 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська, 035.036 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька, 035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021.

Розробник: Бацевич Ф.С., завідувач катедри загального мовознавства,
докт. філол. наук, професор

Робоча програма розглянута на засіданні катедри загального мовознавства.

Протокол від “30” серпня 2021 року № 1.

Завідувач катедри загального мовознавства

_____ (проф. Бацевич Ф.С.)
(підпис)

“30” серпня 2021 року

Затверджено Вченою радою філологічного факультету.

Протокол від “30” серпня 2021 року № 1.

Голова
_____ (доц. Крохмальний Р.О.)
(підпис)

“30” серпня 2021 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<u>денна форма навчання</u>
Кількість кредитів – 3	<u>Галузь знань:</u> 03 Гуманітарні науки	Нормативна
	<u>Спеціальність:</u> 035 Філологія	
Модулів – 2	<u>Спеціалізації:</u> 035.035 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська, 035.036 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька, 035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Загальна кількість годин – 90		
	2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	<u>Освітньо-кваліфікаційний рівень:</u> магістр	Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
58 год.		
Індивідуальні завдання: написання реферату		
Вид контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення студентів з найважливішими поняттями філософії мови, концепціями та гіпотезами онтології мови, які опрацьовуються лінгвофілософами. Вирішення цих проблем вимагає звернення до низки філософських, теологічних та лінгвістичних проблем і понять, зокрема, платоністичного та неоплатоністичного розуміння мови, сутності ісихазму

(паламізму) та його рецепції у східних слов'ян; таких понять сучасної лінгвістики, як ім'я, предикат та егоцентричні слова; деяких понять когнітивної лінгвістики, модальної та інтенціональної логік та ін.

Основні завдання дисципліни:

1. Визначити предмет і об'єкт вивчення філософії мови та її елементарного розділу – філософських проблем мовознавства, відмежувати останні від таких філософських напрямків та аспектів дослідження, як «лінгвістична філософія», «філософія мовознавства», «методологія лінгвістики» тощо.
2. Познайомити слухачів із сформованим у кінці ХХ ст. парадигмальним розумінням філософії мови.
3. Розглянути розвиток світових лінгвофілософських ідей крізь призму понять парадигмального розуміння сутності філософії мови.
4. Показати специфіку мови в аспекті її розгляду у різних напрямках філософії.
5. Розглянути низку проблем онтології мови у зв'язках із розвитком світових ідей філософії мови.

Результатом курсу повинне стати розуміння слухачами згаданих проблем, органічне їх засвоєння в поєднанні з фаховими проблемами історії філософії, онтології, гносеології, історії лінгвістичних учень, проблемами загального мовознавства тощо.

Після завершення цього курсу студент буде

знати:

- зміст поняття "філософія мови", "філософські проблеми мовознавства", співвідношення цих понять з близькими поняттями "лінгвістична філософія", "філософія лінгвістики", "методологія лінгвістики";
- історію формування і розвитку лінгвофілософських ідей на різних етапах розвитку філософії і лінгвістики;
- сутність парадигмального підходу до філософії мови: семантичну, синтаксичну і прагматичну складові філософії мови;
- раціоналістичні й нераціоналістичні підходи до сутності й природи людської мови;
- найважливіші лінгвофілософські концепції ХІХ–ХХ століть: В. фон Гумбольдта, О.О.Потебні, Ч.С.Пірса, Ф. де Соссюра, теорію лінгвістичної відносності Е.Сепіра і Б.Л.Уорфа, теорії Л.Вайсгербера, М.Гайдеггера, О.Ф.Лосева та ін.

уміти:

- розрізняти поняття "філософія мови", "філософські проблеми мовознавства" від близьких понять "лінгвістична філософія", "філософія лінгвістики" та ін.
- визначати приналежність концепцій відомих філософів мови до конкретних напрямків лінгвофілософської думки;
- аналізувати концепції сутності й природи мови сучасних лінгвофілософів;

- застосовувати знання про сутність і природи мови в своїх конкретних наукових дослідженнях.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Застосовувати сучасні методика і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує

оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концепції сутності мови в лінгвофілософському аспекті.

Тема 1. Методологічні засади сучасної філософії мови.

1. Методологічні засади сучасного мовознавства.
2. Найважливіші філософські питання сучасного мовознавства.
3. Найважливіші онтологічні проблеми філософії мови.

Рекомендована література:

- Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.
 Дротянок Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.
 Постовалова В.И. Наука о языке в свете идеала цельного знания // Язык и наука конца XX века. – М., 1995.
 Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. – М., 1985.

Тема 2. Біологічні, соціальні та гносеологічні концепції мови.

1. Найважливіші положення концепції мови У.Матурани і Ф.Варели.
2. Знакова концепція сутності мови Ф. де Соссюра.
3. Типи мовних знаків у концепції Ч.С.Пірса.
4. С.Пінкер про сутність мови і етапи оволодіння мовою дитиною.

Рекомендована література:

- Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.
 Дротянок Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.
 Матурана У.Р., Варела Ф.Х. Дерево познання. – М., 2001.
 Пінкер С. Язык как инстинкт. – М., 2004.
 Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998.
 Maturana H, Varela F. Autopoiesis and cognition: The realization of the living. – Boston, 1980. – 436р.

Тема 3. Людське буття, мислення і мова. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта.

1. Основні положення лінгвофілософської концепції В. фон Гумбольдта. Мова як ергон і енергейя.
2. Найважливіші антиномії мови.
3. Походження мови в концепції В. фон Гумбольдта.

Рекомендована література:

- Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.
 Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984.
 Дротянок Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.

Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник. – К., 2008.

Роль праць В. фон Гумбольдта в розвитку філософії мови: Зб. наук. праць. – К., 1999.

Тема 4. Сутність людської мови в концепції О.О.Потебні.

1. Гумбольдтіанські корені концепції мови О. Потебні.
2. Український лінгвофілософ про породження поетичного і прозаїчного мовлення.
3. О.Потебня про сприйняття і розуміння мовлення.
4. Синтактичні аспекти теорії мови О.Потебні.

Рекомендована література:

Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.

Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. – Харьков, 1930.

Потебня О. Мысль и язык. – К., 1993.

Потебня А.А. Психология поэтического и прозаического мышления // А.А.Потебня. Слово и миф. – М.: Прогресс, 1989.

Змістовий модуль 2. Природа мови в лінгвофілософських дослідженнях різних шкіл та напрямів.

Тема 5. Сутність і організація мовної системи в межах європейського структуралізму: Копенгагенського і Празького наукових осередків.

1. Лінгвофілософські засади світового структуралізму.
2. Методологічні принципи розуміння сутності мови ученими Копенгагенського лінгвістичного осередку.
3. Функціоналізм і системоцентризм Празького лінгвістичного осередку.

Рекомендована література:

Американський і європейський структуралізм в історії лінгвістичної думки: Зб. наук. праць. – К., 1998.

Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.

Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.

Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник. – К., 2008.

Тема 6. Сутність і організація мовної системи в межах американського структуралізму. Лінгвофілософська концепція Н.Хомського.

1. Біхевіористичні й філософські засади американського структуралізму.
2. Сутність лінгвофілософської концепції Н.Хомського.
3. Основні положення теорії вроджених структур Н.Хомського.
4. Динаміка лінгвофілософських поглядів Н.Хомського.

Рекомендована література:

Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.

Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.

Хомський Н. Вопросы теории порождающей грамматики // Философия языка / Редактор-составитель Дж. Р.Серль. – М., 2004.

Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000.

Тема 7. Феноменологічний і герменевтичний підхід до розуміння сутності й природи мови. Лінгвофілософські концепції М.Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера.

1. Сутність феноменологічного розуміння сутності мови.
2. Основні положення герменевтичного підходу до мови.
3. Засади і положення лінгвофілософських концепцій М.Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера.

Рекомендована література:

- Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.
 Гадамер Г.-Г. Человек и язык // От Я к Другому. Сборник переводов по проблемам интерсубъективности, коммуникации, диалога. – Минск, 1997.
 Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.

Тема 8. Історія розвитку лінгвофілософських ідей в Україні.

1. Лінгвофілософські ідеї в Україні ХУІ – ХУІІІ ст.
2. Лінгвофілософські ідеї в Україні ХІХ – початку ХХІ ст.
3. Основні положення лінгвофілософської концепції Д.Руденка.

Рекомендована література:

- Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К., 2008.
 Бацевич Ф.С. Філософія мови в Україні // Українська філологія: Досягнення і перспективи. – Львів, 1995. – С. 71-75.
 Руденко Д.И. Имя в парадигмах «философии языка». – Харьков: Основа, 1990.– 300 с.
 Руденко Д.И. Лингвофилософские парадигмы: границы языка и границы культуры // Философия языка: в границах и вне границ. Вып.1. – Харьков: Око, 1993. – С. 101-173.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Концепції сутності мови в лінгвофілософському аспекті.						
Тема 1. Методологічні засади сучасної філософії мови. Сутнісні (онтологічні) властивості мови як лінгвофілософська проблема.	11	2	2			7
Тема 2. Біологічні концепції мови. Соціальні концепції мови. Знакова природа мови як соціального явища. Гносеологічні концепції мови. Сутність і природа мови в концепції С.Пінкера.	11	2	2			7
Тема 3. Людське буття, мислення і мова. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта. В. фон Гумбольдт про походження мови. Антиномії мови в концепції В. фон	11	2	2			7

Гумбольдта.					
Тема 4. Сутність людської мови в концепції О.О.Потебні. Процеси породження і сприйняття мовлення.	12	2	2		8
Разом за зм. модулем 1	45	8	8		29
Модуль 2					
Змістовий модуль 2. Природа мови в лінгвофілософських дослідженнях різних шкіл та напрямів.					
Тема 5. Сутність і організація мовної системи в межах європейського структуралізму. Сутність і природа мови в концепціях учених Копенгагенського і Празького наукових осередків.	11	2	2		7
Тема 6. Сутність і організація мовної системи в межах американського структуралізму. Лінгвофілософська концепція Н.Хомського. Теорія вроджених структур.	11	2	2		7
Тема 7. Феноменологічний і герменевтичний підхід до розуміння сутності й природи мови. Лінгвофілософські концепції М.Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера.	12	2	2		8
Тема 8. Історія розвитку лінгвофілософських ідей в Україні. Підведення підсумків курсу.	11	2	2		7
Разом за зм. модулем 2	45	8	8		29
Усього годин	90	16	16		58

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Методологічні засади сучасної філософії мови.	2
2	Тема 2. Біологічні, соціальні та гносеологічні концепції мови.	2
3	Тема 3. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта.	2
4	Тема 4. Сутність людської мови в концепції О.О.Потебні.	2
5	Тема 5. Сутність і природа мови в концепціях учених Копенгагенського і Празького наукових осередків.	2
6	Тема 6. Сутність і організація мовної системи в межах американського структуралізму. Лінгвофілософська концепція Н.Хомського.	2
7	Тема 7. Феноменологічний і герменевтичний підхід до розуміння сутності й природи мови. Лінгвофілософські концепції М.Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера.	2
8	Тема 8. Історія розвитку лінгвофілософських ідей в Україні.	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	До теми 1. Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. Підготовка розгорнутого повідомлення про найважливіші філософські питання сучасного мовознавства.	7
2	До теми 2. Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. Підготовка розгорнутого повідомлення про біологічні та соціальні концепції мови.	7
3	До теми 3. Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. Ознайомлення з працею В. фон Гумбольдта «Про відмінність будови людських мов та її вплив на духовний розвиток людства» // Гумбольдт В фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – С. 37-300.	7
4	До теми 4. Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. Ознайомлення з працею О.Потебні «Думка і мова» (рос. «Мысль и язык»). – К., 1993. Підготовка до контрольного тестування.	8
5	До теми 5. Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. Підготовка розгорнутого повідомлення про погляди учених Празького або Копенгагенського наукового осередку на природу мови.	7
6	До теми 6. Підготовка реферату з проблем філософії мови (на вибір студента із запропонованих викладачем тем). Ознайомлення з працею Н.Хомського «Роздуми про мову». – Львів, 2000.	7
7	До теми 7. Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. Підготовка реферату з проблем філософії мови (на вибір студента із запропонованих викладачем тем). Підготовка до контрольного тестування.	8
8	До теми 8. Підготовка до презентації реферату з проблем філософії мови (на вибір студента із запропонованих викладачем тем). Підготовка до заліку.	7
	Разом	58

7. Методи навчання

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи.

За дидактичними завданнями: словесні – лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія; наочні – ілюстрація, демонстрація; практичні – робота з текстом, реферати.

8. Методи контролю

Поточний контроль: робота на практичних заняттях (усне опитування), модулі (поточне контрольне тестування), оцінювання самостійної роботи студентів (підготовка реферату).

Підсумковий контроль: залік (підсумкове тестування та усне опитування).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання роботи студента здійснюється за схемою:

1. Максимальна оцінка, яку може отримати студент, – 100 балів.
2. Робота студента протягом семестру оцінюється за показниками:
 - а) робота на практичних заняттях: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20;
 - б) поточне тестування за 2 змістовими модулями: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30 (по 15 балів за змістовий модуль);
 - в) підготовка реферату (на вибір студента із запропонованих викладачем тем) (самостійна робота): 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20.
3. Підсумковий контроль (залік) проводиться в комбінованій (усній і письмовій) формі. Студент повинен письмово виконати підсумкове тестове завдання та відповісти на 2 теоретичні питання: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30.

Розподіл балів, які отримують студенти

Робота на практичних заняттях	Поточне тестування		Самостійна робота (підготовка реферату)	Підсумковий тест та усне опитування (залік)	Сума
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			
	Т.1-Т.4	Т.5-Т.8			
20	15	15	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
21-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Робоча програма та силабус навчальної дисципліни.
2. Матеріали для самостійної роботи студентів.
3. Комплект завдань для модульних контрольних робіт (тестові завдання).

11. Рекомендована література**Базова**

1. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К.: Академія, 2008. – 240 с.
2. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1984. – 400 с.
3. Дегутис А. Язык, мышление и действительность (Очерк теории значения в аналитической философии). – Вильнюс: Минтис, 1984. – 184 с.
4. Дротянко Л.Г. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002. – 161 с.
5. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник. – К.: Академія, 2008. – 464 с.
6. Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. – 261 с.
7. Матурана У.Р., Варела Ф.Х. Древо познания. – М., 2001. – 456 с.
8. Попович М.В. Философские вопросы семантики. – К., 1975. – 236 с.

9. Потебня А.А. Мысль и язык. – К.: Синто, 1993. – 192 с.
10. Руденко Д.И. Имя в парадигмах «философии языка». – Харьков: Основа, 1990. – 300 с.
11. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К.: Основи, 1998. – 324 с.
12. Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. – М.: Наука, 1985. – 364 с.
13. Философия языка: в границах и вне границ. – Вып. 1. – Харьков, 1993. – 186 с.; Вып. 2. – Харьков, 1994. – 175 с.
14. Філософські питання мовознавства. – К., 1972. – 269 с.
15. Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000. – 352 с.

Допоміжна

1. Александрова О.В. Некоторые вопросы логики, методологии и философии языка // Вопросы языкознания. – 1985. – № 6. – С. 70-76.
2. Альбрехт Э. Критика современной лингвистической философии. – М.: Прогресс, 1977.
3. Американський і європейський структуралізм в історії лінгвістичної думки: Зб. наук. праць. – К., 1998.
4. Аналитическая философия. Избранные тексты / Отв. ред. А.Ф.Грязнов. – М.: Изд-во МГУ, 1993. – С.11-50; 100-105.
5. Античные теории языка и стиля. – М.-Л.; 1997.
6. Арутюнова Н.Д. Лингвистическая философия // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – С.269-270.
7. Бацевич Ф.С. Філософія мови в Україні // Українська філологія: Досягнення і перспективи. – Львів, 1995. – С. 71-75.
8. Васильев С.А. Синтез смысла при создании и понимании текста. – К., 1988. – 187 с.
9. Витгенштейн Л. Философские работы. Ч.1. – М.: Гнозис, 1994. – 456 с.
10. Вяткина Н.Б. Смысл и онтология в логике. – К., 1991. – 156 с.
11. Гадамер Г.-Г. Человек и язык // От Я к Другому. Сборник переводов по проблемам интересубъективности, коммуникации, диалога. – Минск, 1997.
12. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII вв. – К.: Наукова думка, 1988.
13. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К.: Наукова думка, 1996. – С.25-43.
14. Грязнов А.Ф. Язык и деятельность. Критический анализ витгенштейнианства. – М., 1991.
15. Історія філософії на Україні: в 3-х томах. – Т.1. – К.: Наукова думка, 1987.
16. Кашуба М.В. Антропоцентризм філософії Григорія Сковороди // Проблема людини в українській філософії ХУІ – ХУІІІ ст. – Львів: Логос, 1998. – С.174-231.

- 17.Ковтун Л.С. Языкознание у восточных славян в XI – XV вв. // История лингвистических учений. Позднее Средневековье. – СПб., 1991. – С.182-207.
- 18.Колесов В.В. Мир человека в слове Древней Руси. –Л.: Изд-во ЛГУ, 1986. – 487 с.
- 19.Колесов В.В. Развитие лингвистических идей у восточных славян эпохи средневековья // История лингвистических учений. Позднее Средневековье. – СПб., 1991. – С. 208-254.
- 20.Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века // Язык и наука конца XX века. – М.: РАН, 1995. – С. 206-227.
- 21.Логика и проблемы рациональности. – К., 1993.
- 22.Лосев А.Ф. Философия имени // А.Ф.Лосев. Бытие. Имя. Космос. – М.: Наука, 1993.– С. 24-243.
- 23.Матурана У. Биология познания // Язык и интеллект. – М., 1996. – С. 95-142.
- 24.Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К., 1992. – 378 с.
- 25.Нічик В.М. Філософія в Києво-Могилянській академії: Стефан Калиновський // Філософська думка. – 1969. – №3. – С. 89-102.
- 26.Новое в зарубежной лингвистике.– М.: Прогресс, 1986-1989. – Вып. 16 (1986), 17 (1986), 18 (1988), 23 (1989).
- 27.Павиленис Р.И. Понимание речи и философия языка // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17. – М.: Прогресс, 1986. – С. 380-388.
- 28.Паславський І.В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI – першій третині XVII ст. – К.: Наукова думка, 1984.
- 29.Паславський І.В. Розвиток логічних ідей у вітчизняній філософії другої половини XV ст. // Філософська думка. – 1986. – № 6.
- 30.Петров В.В. Философия, семантика, прагматика // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16. – М.: Прогресс, 1985. – С. 471-476.
- 31.Петров М.К. Роль языка в становлении и развитии философии // Историко-философский ежегодник '91. –М.: Наука, 1991.
- 32.Пинкер С. Язык как инстинкт. – М., 2004. – 456 с.
- 33.Поляков И.П. Парадигмы в философии языка: семантический анализ // Концептуализация и смысл. – Новосибирск: Наука, 1989. – С.91-128.
- 34.Попович М.В. О философском анализе языка науки. – К., 1966. – 306 с.
- 35.Постовалова В.И. Наука о языке в свете идеала цельного знания // Язык и наука конца XX века. – М.: РАН, 1995. – С. 342-346; 403-413.
- 36.Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. – Т.1-2. – М., 1958. – С.13-20; 45-55; 67-70; 71-128.
- 37.Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. – Харьков, 1930. – С. 108-114.
- 38.Потебня А.А. Психология поэтического и прозаического мышления // Потебня А.А. Слово и миф. – М.: Прогресс, 1989. – С.203; 205-206; 209-227; 228-239.

39. Рассел Б. Человеческое познание, его сфера и границы. – К.: «Ника-Центр», 1997. – С. 68-174.
40. Рогович М.Д., Нічик В.М. Філософська думка в Києво-Могилянській академії: Мануйло Козачинський // Філософська думка. –1969. –N1. –С.98-114.
41. Роль праць В. фон Гумбольдта в розвитку філософії мови: Зб. наук. праць. – К., 1999.
42. Руденко Д. Філософія Г.Сковороди: мерехтіння символу // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. Т. 1. – Харків, 1993.
43. Руденко Д.И. Лингвофилософские парадигмы: границы языка и границы культуры // Философия языка: в границах и вне границ. Вып.1. – Харьков: Око, 1993. – С. 101-173.
44. Руденко Д.И., Сватко Ю.И. Философия имени: в поисках новых пространств. – Харьков, 1993. – 104 с.
45. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010.
46. Семантика модальных и интенциональных логик. – М.: Прогресс, 1981.– 198с.
47. Сковорода Г.С. Повне зібрання творів: У 2-х т. – К., 1973.
48. Степанов Ю.С., Демянков В.З. Философия языка // Современная западная философия. Словарь. – М., 1991. – С. 345-347.
49. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса. – М., 1972. – 236 с.
50. Хомский Н. Вопросы теории порождающей грамматики // Философия языка / Редактор-составитель Дж. Р.Серль. – М., 2004.
51. Хомский Н. Язык и мышление. – М., 1972. – 358 с.
52. Asher R. The Encyclopedia of Language and Linguistics. – Oxford, N. Y.: Pergamon Press, 1994. – Vol. 1–10.
53. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego. – Wrocław; Warszawa; Kraków.–1993.
54. Maturana H., Varela F. Autopoiesis and cognition: The realization of the living. – Boston, 1980. – 436 p.

12. Інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси НБУВ <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
2. Лінгвістичний портал MOVA.info <http://www.mova.info/>
3. Український лінгвістичний портал <https://www.ulif.org.ua/>

Тематика рефератів

1. Функції, які виконує мова в суспільстві.
2. Сутність лінгвофілософської концепції У.Матурани і Ф.Варели.
3. Лінгвофілософська концепція Н.Хомського.
4. Мова і семіотика.
5. Співвідношення понять „значення” і „смысл” у сучасній лінгвістиці.
6. Сутність і природа мови в концепції О.О.Потебні.
7. О.О.Потебня про зв'язок мови і мислення, породження і сприйняття мовлення.
8. Сутність герменевтичного підходу до мови.
9. Сутність феноменологічного підходу до мови.
10. Проблеми семантики, семіотики та філософії мови в працях українських філософів.
11. Лінгвофілософська концепція Д.І.Руденка.
12. Проблеми значення і смислу в працях українських філософів.
13. Лінгвофілософські проблеми дискурсу в працях українських філософів.
14. Проблеми філософії мови на сторінках видання «Філософія язика: в границах и вне границ».

Питання до заліку

1. Що таке «філософія мови» та її взаємозв'язки із загальним мовознавством?
2. Обґрунтуйте наявність основних функцій мови в суспільстві.
3. Основні етапи розвитку лінгвофілософських ідей в Європі.
4. Елементи теорії референції в концепції Платона.
5. Ідеї номіналізму і реалізму в Середньовіччі.
6. Вплив ідей неоплатонізму на розвиток лінгвофілософії в Україні.
7. «Три символічні світи» в концепції Г.С.Сковороди.
8. Ідеї сутності та походження мови учених Харківської лінгвістичної школи.
9. Основні положення лінгвофілософської концепції О.О.Потебні.
10. У чому сутність божественно-людської теорії мови О.О.Потебні?
11. О.О.Потебня про породження мовлення.
12. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта.
13. В. фон Гумбольдт про зв'язки мови і мислення.
14. Мова як проміжний світ у концепції В. фон. Гумбольдта.
15. У. Матурана і Ф. Варелла про сутність і походження мови.
16. Ф. де Соссюр про сутність мови.
17. Знакова теорія мови Ф. де Соссюра.
18. Особливості розуміння сутності мовного знака в концепції Ч.С.Піrsa.
19. Знакова теорія мови Ч. Морріса.
20. Лінгвосеміотичні концепції сутності мови на сучасному етапі розвитку.
21. Концепція «вроджених ідей» Н. Хомського.
22. Лінгвофілософські засади генеративної граматики Н. Хомського.
23. Концепція «мови як інстинкту» С. Пінкера.
24. Сучасні лінгвофілософські концепції в Україні.
25. Основні ідеї лінгвофілософії, що висвітлюються у виданні «Філософія мови: в межах і поза межами».
26. Співвідношення понять «значення» і «смысл» в сучасній лінгвофілософії.
27. Феноменологічне розуміння мови.
28. Сутність герменевтичного підходу до мови.